

RAPPORT FRA EIERSKAPSKONTROLL
MARKER KOMMUNE
15.12.2021

Deltagruppen AS

Eierskapskontroll for Marker kommune

Innhold

1	Sammendrag	3
2	Prosjektmandat	6
3	Fremgangsmåte for eierskapskontrollen	7
	3.1 Problemstilling og avgrensning	7
	3.2 Om vurderingskriterier	7
	3.3 Metoder	7
	3.4 Informasjon om revidert enhet – organisering	8
4	Kommunens eierskap i Deltagruppen AS	10
	4.1 Vurderingskriterier	10
	4.2 Datagrunnlag	14
	4.2.1 Selskapets vedtekter	14
	4.2.2 Generalforsamling – representasjon og vedtak i eierorganet	15
	4.2.3 Styre – sammensetning og funksjon	15
	4.2.4 Etsiske retningslinjer – habilitet og samfunnsansvar	17
	4.2.5 Kommunens eierskapsmelding	18
	4.2.6 Eierstrategi.....	19
	4.2.7 Rapportering og eiermøter.....	19
	4.3 Vurderinger	21
	4.4 Konklusjon og anbefalinger	23
5	Kilder	25
	Vedlegg: Vedtekter Deltagruppen AS (utdrag)	26
	Vedlegg: Deltagruppens drift	28
	Vedlegg: Høringsuttalelser til rapporten	34

1 Sammendrag

Innledning

Norske kommuner er ofte medeiere i en rekke selskaper. Formålet med selskapsorganisering er gjerne interkommunalt samarbeid på områder der hver kommune er for liten til å utføre tjenesteproduksjonen alene. Formålet kan også være å gi en profesjonell ledelse mulighet til å ivareta forretningsmessige eller faglige hensyn på en bedre måte.

Selskapene forvalter store verdier på vegne av sine eiere. Kommunene har imidlertid ikke direkte styringsmulighet over selskapene, slik de har over sin kommuneadministrasjon. Kommunens interesser i selskapene utøves gjennom eierstyring, først og fremst gjennom selskapets eierorgan (generalforsamling/representantskap) og styringsdokumenter (vedtekter/selskapsavtale og eierstrategi) og kommunens eierskapsmelding.

Eierstyring innebærer at kommunen som eier sikrer klarhet i roller, herunder hvem som kan representere kommunen i eierorgan, profesjonalitet i selskapsledelse og kontroll og oppfølging av at driften er i samsvar med kommunens mål og interesser. Eierskapspolitikken skal sikre kommunestyret innsyn i og styring med selskapene som kommunen har eierinteresser i.¹

Kjernen i eierskapskontroll er å vurdere kommunens praksis for eierstyring opp mot lover, forskrifter og kommunale vedtak. Østre Viken kommunerevisjon IKS (ØVKR) legger også til grunn *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll* (2020) fra KS.² Vi har gjennomført kontrollen ved å innhente dokumentasjon fra selskapet ved styre og administrasjon. I tillegg har vi innhentet opplysninger fra kommunene ved ordfører og administrasjon. Kommunens ordfører og selskapets daglige leder har avgitt høringsuttalelser til rapporten (vedlagt).

Revisjonen har gjennomført eierskapskontroll av kommunens eierskap i Deltagruppen AS med følgende problemstilling:

- Utøves kommunens eierskap i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Vurderinger

Selskapets vedtekter

Vedtekter for Deltagruppen AS oppfylder etter revisjonens vurdering aksjelovens krav til opplysninger om selskapets foretaksnavn, selskapets virksomhet/formål, aksjekapitalens størrelse og aksjenes pålydende. Vedtektene, som oppdateres årlig, ble vedtatt av generalforsamlingen 12.05.2021.

Deltagruppens formål – opplæring, arbeidsinkludering, karriereveiledning og attføring – er tydelig. Vedtektene § 3 Virksomhet fastsetter også at selskapets overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker framtidig drift, noe som samsvarer med *Forskrift om arbeidsmarkedstiltak* (§ 1-1). Det er ikke anledning til å betale utbytte til eierne.

Generalforsamling – representasjon og vedtak i eierorganet

De fire eierkommunenes ordførere utgjør generalforsamlingen i Deltagruppen AS, noe som samsvarer med KS' *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*. Aksjelovens krav til innkalling, sakliste,

¹ *Eierstyring* vil si styring av de selskaper kommunen er medeier i. *Eierskapspolitikk* er et videre begrep som også inkluderer beslutning om hvilke selskaper kommunen skal delta i.

² KS (som tidligere het Kommunenes Sentralforbund) er kommunesektorens organisasjon og utviklingspartner.

møteledelse og protokoll er etter revisjonens vurdering oppfylt.

Generalforsamling innkalles skriftlig av styret med fire ukers varsel. Årsregnskap og årsrapport behandles. Generalforsamlingen åpnes av styrets leder og ledes av hovedaksjonær, det vil si ordfører i Indre Østfold kommune. Protokoll signeres av møteleder og to personer til og arkiveres. Protokoll fra generalforsamling 12.05.2021 viser etter revisjonens vurdering et aktivt eierorgan.

Styre – sammensetning og funksjon

Deltagruppens styre oppfylder aksjelovens bestemmelser og KS' anbefalinger. Dagens styre fungerer godt etter revisjonens vurdering.

Morselskapet og de tre datterselskapene har identisk styre, men dette kan endres ved behov. Styret består av fire aksjonærvalgte og to ansattvalgte styremedlemmer. Valgkomité, som er vedtektsfestet, består av ordførerne i eierkommunene. Valgkomitéen innstiller på aksjonærvalgte styremedlemmer ut fra krav til kompetanse, kjønnsbalanse, habilitet og kontinuitet. Generalforsamlingen velger fire styremedlemmer for to år av gangen, og vervene som styreleder og nestleder tildeles. Dagens styre består av tre menn og tre kvinner. *Styreinstruks Deltagruppen AS* ble vedtatt i 2014.

Eierrepresentanter, styremedlemmer og administrerende direktør (adm. dir., dvs. daglig leder) gir uttrykk for at styret fungerer godt og samarbeider godt med administrasjonen. Konsernets snuoperasjon i 2019–2020 viser at styret kjenner selskapets utfordringer og evner å fatte nødvendige beslutninger i tide.

Etiske retningslinjer – habilitet og samfunnsansvar

Deltagruppen oppfylder etter revisjonens vurdering krav til etiske retningslinjer. Ordførerne er eierrepresentanter i Deltagruppen AS, noe som i henhold til KS' anbefalinger forebygger inhabilitet. Ingen av de som revisor har intervjuet, har registrert inhabilitet eller annen etisk svikt i konsernet. *Deltagruppens retningslinjer om etikk og trivsel* (2018) vil bli revidert og vedtatt av styret i 1. halvår 2022.

Deltagruppen har *Rutine for varsling av kritikkverdige forhold* og rutiner for å hindre diskriminering og seksuell trakassering. Deltagruppen er sertifisert gjennom EQUASS, et europeisk system for kvalitets sikring av velferdstjenester. Som arbeidsinkluderingsbedrift har Deltagruppen et samfunnsgavnlig formål. Konsernet forurenses ikke det ytre miljø.

Kommunens eierskapsmelding

Ifølge ny kommunelov § 26-1 skal kommunen minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Med en eierskapsmelding fra 2013 oppfyller ikke Marker kommune dette kravet per i dag. Rådmannen opplyser imidlertid at ny eierskapsmelding vil fremmes for Marker kommunestyre rundt april 2022, samt at kommunen legger opp til å vedta eierskapsmelding i hver valgperiode. Mangelen blir dermed rettet i tide. Forutsatt at dette skjer, oppfyller Marker kommune, etter revisjonens vurdering, kommunelovens krav til eierskapsmelding.

Eierskapsmeldinger skal inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, oversikt over kommunens selskaper og øvrig interkommunalt samarbeid, samt kommunens formål med hvert selskap (jf. kommuneloven § 26-1 og KS' anbefaling).

Eierstrategi

Eierstrategi for Deltagruppen AS ble utarbeidet i 2016. Siden da har fem kommuner slått seg sammen til Indre Østfold kommune (01.01.2020), slik at åtte eierkommuner i Deltagruppen AS er redusert til fire. Konsernets nøkkeltall for årsverk og omsetning mv. er dessuten endret. Eierkommunene har ikke en oppdatert eierstrategi. Eierstrategien bør oppdateres i 2022.

Revisjonen vurderer likevel ikke dette som et brudd på KS' anbefalinger, som ikke stiller et krav om eierstrategi.

Rapportering og eiermøter

Deltagruppen AS og eierkommunene oppfyller etter revisjonens vurdering kommunesektorens krav til rapportering og eiermøter. *Styrets årsberetning 2020* gir en kortfattet fremstilling av konsernets virksomhet. Deltagruppens hjemmesider (Deltagruppen.no) gir bred informasjon om konsernet.

Protokoller fra generalforsamlinger og styremøter i aksjeselskaper som kommunene har eierinteresser i, journalføres og arkiveres i kommunenes sak-/arkivsystemer. Også innkalling/saksdokumenter til generalforsamlinger blir for det meste journalført, men ikke styredokumenter, som i et aksjeselskap kan inneholde forretningshemmeligheter og derfor bare sendes til styremedlemmer.

Marker kommunes ordfører konfererer med formannskapet om eierskap ved behov. Kommunen har ikke utnevnt et eierutvalg.

Deltagruppen avholder felles eiermøter 1–2 ganger årlig for ordførere og rådmenn, styreleder og adm. dir. Dialogen med eierne har blitt tettere de siste par årene.

Konklusjon

Basert på vurderingene konkluderer revisjonen med at Marker kommune utøver sitt eierskap i Deltagruppen AS (med datterselskaper) i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring.

Deltagruppens drift preges av orden og åpenhet, og selskapet er underlagt folkevalgt kontroll fra eierkommunene.

Revisjonens anbefalinger

Revisjonen har følgende anbefalinger til Marker kommune:

- a. Kommunen bør utarbeide en oppdatert eierskapsmelding. Eierskapsmeldingen bør inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, gi en samlet oversikt over kommunens eierinteresser og tydeliggjøre kommunens formål med eierskapene.
- b. Kommunen bør, i samarbeid med de andre eierkommunene, oppdatere *Eierstrategi for Deltagruppen AS* (2016) i 2022.

2 Prosjektmandat

I henhold til *Lov om kommuner og fylkeskommuner* (kommuneloven, 2018) § 23-4 skal det gjennomføres eierskapskontroll. Dette innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eierskap for å finne ut hvor det er størst behov for slik kontroll.

Eierskapskontrollen er gjennomført på bakgrunn av *Plan for selskapskontroll 2017–2020* som Marker kommunestyre vedtok 28.03.2017. Selskapskontroll heter eierskapskontroll i ny kommunelov (§ 23-4). ØVKR utarbeidet prosjektplan for eierskapskontroll i Deltagruppen, som kontrollutvalget i Marker godkjente 17.12.2020.

Eierskapskontroll i Deltagruppen AS er delvis et fellesprosjekt mellom Rakkestad, Skiptvet og Marker kommuner. (Indre Østfold kommune deltar ikke i eierskapskontrollen.) Hver eierkommune har sin eierskapsmelding og sin representant i eierorgan. Revisjonen utarbeider én rapport for hver kommune.

Vi har kvalitetssikret datagrunnlaget underveis ved at intervjuede personer har verifisert intervjureferat. Rapporten er sendt til uttalelse til selskapet og til den som utøver kommunens eierfunksjon (ordfører), i tråd med *Forskrift om kontrollutvalg og revisjon* § 14.

Eierskapskontrollen er gjennomført i tidsrommet august–desember 2021 av undertegnede forvaltningsrevisorer. Revisorenes habilitet og uavhengighet er vurdert opp mot kommunen og det undersøkte selskapet. De vurderes som habile til å utføre eierskapskontrollen.

Østre Viken kommunerevisjon IKS takker for godt samarbeid med Marker kommune og Deltagruppen AS i eierskapskontrollen.

Østre Viken kommunerevisjon IKS
Rolvøy, 15.12.2021

Bjørnar B. Eriksen (sign.)
oppdragsansvarlig revisor

Didrik A. Hjort (sign.)
utførende forvaltningsrevisor

3 Fremgangsmåte for eierskapskontrollen

3.1 Problemstilling og avgrensning

Kontrollutvalget i Marker bestilte 17.12.2020 eierskapskontroll i Deltagruppen AS med følgende problemstilling:

- Utøves kommunens eierskap i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Kjernen i eierskapskontroll er å vurdere kommunens praksis for eierstyring opp mot lover, forskrifter og kommunale vedtak. Eierskapskontrollen er gjennomført på bakgrunn av Marker kommunes *Plan for selskapskontroll 2017–2020* og Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) sin *Standard for eierskapskontroll* (RSK 002) og *Veileder i selskapskontroll*.

Grundig gjennomgang av selskapets drift vil kreve en forvaltningsrevisjon. Undersøkelse av eiers kunnskap og oppfatning av selskapets drift, samt eiers tiltak for å sikre selskapets drift, er imidlertid en del av eierskapskontrollen. Resultatet av eierskapskontrollen kan tilsi at det iverksettes forvaltningsrevisjon, der man legger til grunn NKRFs *Standard for forvaltningsrevisjon* (RSK 001). Vedtak om forvaltningsrevisjon i selskaper skal innarbeides i plan for forvaltningsrevisjon for planperioden.

Revidert periode er hovedsakelig 2019–2021.

Innkjøp sett i forhold til reglene om offentlige anskaffelser berøres ikke i rapporten. Noen regnskapstall gjengis i rapporten, men regnskapsanalyse er ikke gjennomført.

3.2 Om vurderingskriterier

Vurderingskriterier er en samlebetegnelse for krav og forventninger som blir brukt til å vurdere ulike sider av kommunens eierskap og selskapets virksomhet. Kriteriene fastsettes vanligvis med basis i følgende kilder: lovverk, nasjonale politiske føringer, kommunens retningslinjer og vedtak, anerkjent teori på området og sammenlignbare virksomheters løsninger og resultater.

Vurderingskriterier gis i kap. 4.1 Vurderingskriterier. Se også kap. 5 Kilder.

3.3 Metoder

I henhold til god revisjonsskikk skal praksis eller tilstand i revidert enhet beskrives i et omfang som i tilstrekkelig grad underbygger revisjonens vurderinger og konklusjoner. Datagrunnlaget i eierskapskontrollen er innhentet gjennom dokumentanalyse og intervju.

Dokumentanalyse

Følgende dokumenter er gjennomgått:

- **Deltagruppen:** Selskapets vedtekter, etiske retningslinjer, instruksjer, rutinebeskrivelser, årsregnskap, årsberetning, årsbudsjett, årsplan, protokoller (referater) fra generalforsamling og styre, samt selskapets hjemmesider (nettsider).
- **Eierkommuner:** Hver kommunes eierskapsmelding (og kommunestyresak om denne) og kommunenes felles eierstrategi.

Intervju

Revisor har i eierskapskontrollen intervjuet syv personer:

- **Deltagruppen:** Styreleder Ole-Anders Bodal, styremedlem fra Skiptvet Jan-Ivar Lorentzen, ansatt-valgt styremedlem Vibeke Bugge og adm. dir. (daglig leder) Rune Kyrдалen.
- **Tre eierkommuner:** Rakkestad kommunes ordfører (og fullmektig i generalforsamlinger i Deltagruppen AS) Karoline Fjeldstad, Skiptvet kommunes ordfører Anne-Grethe Larsen og Marker kommunes ordfører Theodor Bye.

Intervjuene er gjennomført på Teams. Intervjureferater er verifisert (dvs. korrigeret og godkjent) av intervjuede personer. Revisor har også hatt epost-dialog med de tre kommunenes fagledere for arkiv.

Rapportens oppbygning

Vi ser først på eierskapets objekt – selskapet – og går så til eierskapets subjekt – kommunen med dens eierstyring. Selskap og eierskap overlapper imidlertid noe.

Et veldrevet selskap krever normalt mindre aktiv eierstyring. Deltagruppens drift presenteres derfor i korte trekk i vedlegg – med vekt på eiernes oppfatning av selskapet og tiltak for å sikre driften.

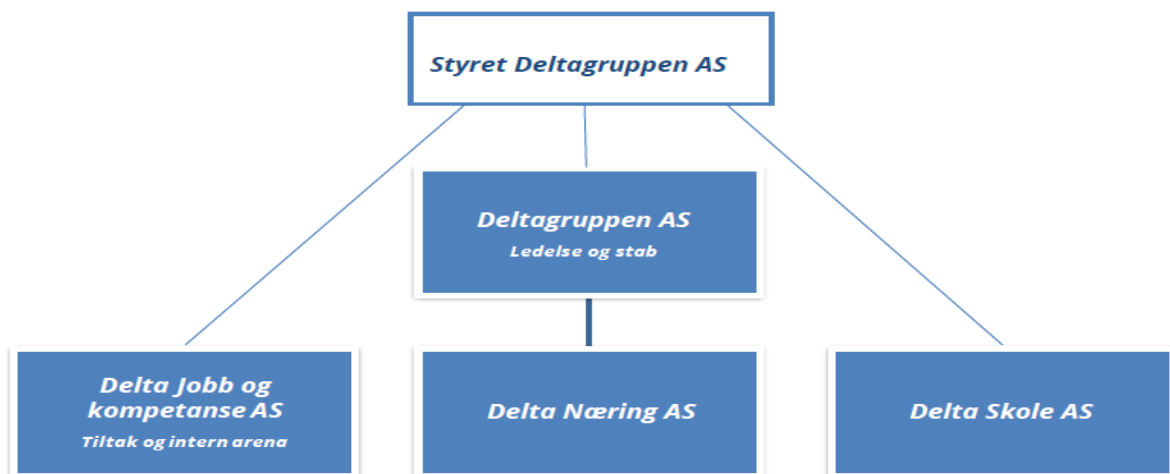
Deltagruppen består av et morselskap og tre datterselskaper. Selskapsstrukturen er for det meste av underordnet betydning i eierskapskontrollen. Hele selskapet omtales som Deltagruppen eller konsernet.

Intervju-avsnitt i denne rapport innledes med "NN sier/forklarer i intervju med revisor" eller "NN opplyser". Hele avsnittet gjengir intervjuobjektets uttalelser.

3.4 Informasjon om revidert enhet – organisering

Deltagruppen var ett aksjeselskap frem til 2017. EØS-regler pålegger et skille mellom utførelsesvirksomhet og kommersiell virksomhet. NAV krevde derfor at arbeidsinkluderingsbedrifter skilte ut utførelsesvirksomhet (AFT og VTA) i egen juridisk enhet. Deltagruppen ble et konsern 01.07.2017. De fire eierkommunene eier 100 % av morselskapet, som igjen eier datterselskapene med 100 %.

Deltagruppen har følgende selskapsorganisering:

Kilde: Deltagruppen, august 2021.

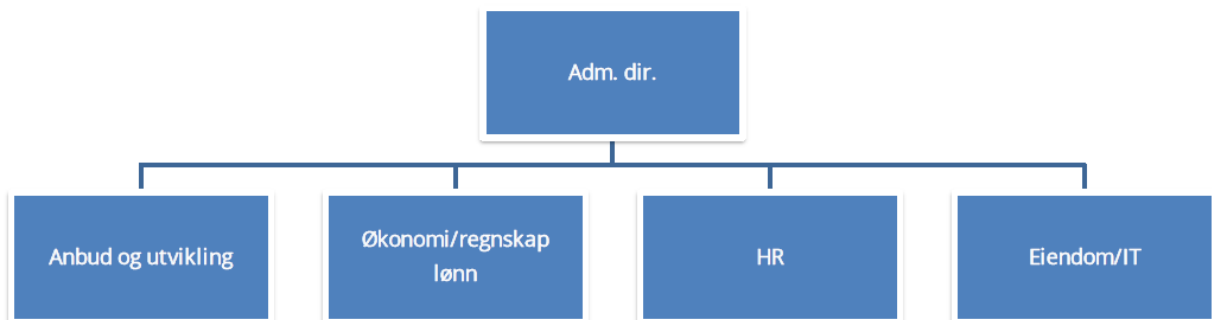
Adm. dir. gir følgende oversikt over datterselskapenes virksomhet:

- **Delta Jobb og Kompetanse AS** selger utførelsestjenester (Arbeidsforberedende trening, AFT) til NAV, som har forhåndsgodkjent selskapet for dette. Selskapet kan ikke ha annen inntekt. Ca. 90 % av konsernets inntekter ligger her.

- **Delta Næring AS** leier ut lokaler i Askim handelspark. Dette er Deltagruppens kommersielle selskap, som vil bli benyttet til anbud.
- **Delta Skole AS** leverer tjenester til eierkommunene i h.t. regelverk for utvidet egenregi (dvs. at kommunene slipper å følge lov/forskrift om offentlige anskaffelser). Selskapet leverer ekspertbi-stand ved sykefraværsoppfølging, noe som utløser NAV-refusjon. Generalforsamlingen i Deltagruppen AS vedtok 12.05.2021 at tjenesteområdet skal vedtektsfestes for Delta Skole AS, samt at selskapet bør endre navn. Dette kommer på plass i 1. halvår 2022.

Det er klart behov for tre datterselskaper også fremover, sier adm. dir. til revisor.

Av konsernets 55 ansatte jobber 13 ansatte i morselskapet Deltagruppen AS, mens 42 ansatte jobber i tre datterselskaper. Ledelse og stab i morselskapet er inndelt i fire avdelinger:

Ledergruppa består av syv personer (inkl. adm. dir.).

Rune Kyrдалen (født 1977) tiltrådte 03.03.2019 som daglig leder/adm. dir. i Deltagruppen AS. Kyrдалen er utdannet samfunnsøkonom og har arbeidet 16 år i NAV, blant annet som NAV-leder i Rakkestad (2012–2015) og Askim (2015–2019). Han er styremedlem i NHO-foreningen Arbeid & inkludering Øst. *Stillingsbeskrivelse adm. dir.* ble vedtatt av styret 17.04.2021.

Deltagruppen har hovedkontor i Askim og en lokasjon i Sarpsborg. Sistnevnte oppsto da Deltagruppen i 2004 kjøpte opp en konkurs arbeidsinkluderingsbedrift i Sarpsborg. Sammen med en annen arbeidsinkluderingsbedrift etablerte man Østfold kompetansesenter. Etter noen år kjøpte Deltagruppen hele bedriften, som ble fusjonert inn i Deltagruppen i 2011.

4 Kommunens eierskap i Deltagruppen AS

Problemstilling: Utøves kommunens eierskap i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

4.1 Vurderingskriterier

Selskapets vedtekter

I henhold til *Lov om aksjeselskaper* (aksjeloven, 1997) § 2-1 skal de som stifter et aksjeselskap opprette et stiftelsesdokument, som skal inneholde selskapets vedtekter. Vedtektene skal (§ 2-2) minst angi:

1. selskapets foretaksnavn,
2. selskapets virksomhet (tidligere kalt formål),
3. aksjekapitalens størrelse,
4. aksjenes pålydende beløp.

Dersom selskapet ved sin virksomhet ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og av formuen ved oppløsning.

I *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll* har KS 21 anbefalinger til kommune-Norge. Anbefaling 5 anbefaler å revidere styringsdokumenter og avtaler jevnlig.

Forskrift om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften, 2015) sier følgende i § 1-1 Formål: Hovedformålet med arbeidsmarkedstiltakene er å styrke tiltaksdeltakernes muligheter til å skaffe seg eller beholde arbeid. Forskriften sier videre (§ 13-6 om AFT) at for å bli godkjent som tiltaksarrangør må virksomheten oppfylle følgende krav:

- a. attføring eller varig tilrettelagt arbeid skal være tiltaksarrangørens primære virksomhet,
- b. overskudd skal forbli i virksomheten og komme attføringsarbeidet og deltakerne til gode,
- c. det skal ikke utbetales utbytte.

Generalforsamling – representasjon og vedtak i eierorganet

I aksjeselskaper er generalforsamlingen øverste organ – eierorganet. Aksjelovens kapittel 5 inneholder regler om generalforsamling. Det heter følgende i § 5-2 Aksjeeiernes møterett: Aksjeeierne har rett til å møte i generalforsamlingen, enten selv eller ved fullmektig etter eget valg.

Når en kommune er aksjeeier, må kommunestyret delegere til ordfører eller andre å møte i generalforsamling. Vedkommende kalles fullmektig til generalforsamling. Terminologien skiller seg fra representantskapsmedlem, jf. IKS-loven. Begge betegnes *eierrepresentant*, det vil si kommunens representant i *eierorgan* (representantskap i IKS, generalforsamling i AS).

KS' anbefaling 7 anbefaler kommunestyret å oppnevne sentrale folkevalgte som eierrepresentanter i eierorgan. Oppnevning av sentrale folkevalgte til eierorganet vil bidra til å forenkle samhandling og kommunikasjon mellom kommunestyre og eierorgan. Ordfører eller andre kommunestyrerepresentanter må gis fullmakt for å kunne stemme på generalforsamling (AS). Medlemmer av representantskap (IKS) velges av kommunestyret.

Aksjeloven bestemmer (§ 5-9) at generalforsamlingen innkalles av styret. Innkallingen skal være skriftlig og angi tid og sted for møtet og sakliste. Innkalling skal sendes senest en uke før møtet holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist (§ 5-10).

I ordinær generalforsamling skal følgende saker behandles og avgjøres (aksjeloven § 5-5):

1. Godkjenning av årsregnskap og årsberetning.
2. Andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning skal senest én uke før generalforsamlingen sendes til hver aksjeeier med kjent adresse.

Generalforsamlingen skal velge en møteleder (§ 5-12), som skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen (§ 5-16). I protokollen skal generalforsamlingens vedtak inntas med angivelse av utfallet av avstemningene. Protokollen skal signeres av møteleder og minst én annen person valgt av generalforsamlingen blant de som er til stede. Protokollen skal oppbevares på betryggende måte i hele selskapets levetid.

Styre – sammensetning og funksjon

Aksjonærvalgte medlemmer av aksjeselskapets styre velges av generalforsamlingen (aksjeloven § 6-3). Ansattvalgte styremedlemmer velges av og blant de ansatte (§ 6-4).

Lov om allmennaksjeselskaper, som gjelder for ASA (børsnoterte aksjeselskaper), fastsetter (§ 6-11) at hvert kjønn skal være representert med minst 40 % av styrerepresentantene. Dette kravet stilles ikke i aksjeloven, som imidlertid pålegger (§ 20-6) representasjon av begge kjønn i styret i statsaksjeselskaper. KS' anbefaling 11 sier at eierorganet bør sørge for balansert kjønnsrepresentasjon i styret.

KS' anbefaling 9 anbefaler eierne gjennom selskapets eierorgan å sørge for god sammensetning og kompetanse i styret. Styret skal gjenspeile selskapets behov for supplerende kompetanse innen bl.a. økonomi, organisasjon og marked.

KS' anbefaling 10 anbefaler at bruk av valgkomité ved styreutnevnelser fastsettes i vedtekter/selskapsavtale for kommunalt eide selskaper. Valgkomiteen bør ha en dialog med styret før forslag til styrekandidater fremmes; kandidaters kompetanse og personlige egenskaper vektlegges.

KS' anbefaling 13 sier at som hovedregel bør styremedlemmer i morselskapet ikke sitte i styrene i datterselskaper, for å unngå rolleblanding og dobbeltroller i konsernforhold, f.eks. dersom ett av selskapene inngir tilbud til et annet selskap i konsernet. Revisjonen antar at dette ikke er et problem ved 100 % eide datterselskaper.

KS' anbefaling 14 anbefaler å oppnevne numeriske vararepresentanter (ikke personlige), for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

KS' anbefaling 12 sier at eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling. For å sikre styrets kompetanse, anbefales å ha årlig møteplan og styreseminar om roller/ansvar og egevaluering. Årsrapport bør redegjøre for selskapets styring og ledelse.

KS' anbefaling 17 anbefaler å registrere styreverv i KS styrevervregister. Åpenhet rundt hvilke roller lokalpolitikere har er viktig for å unngå mistanke om rolleblanding. Kommunalt eide selskaper bør vedta å slutte seg til styrevervregisteret, som så innhenter opplysninger automatisk fra Brønnøysund-registeret. KS' nettsider (Styrevervregisteret.no) opplyser at styrevervregisteret er gratis og åpent for allmenn-

heten. Styrevervregisteret gjelder primært kommunestyremedlemmer (og vara), ikke utvalgsmedlemmer.

Etiske retningslinjer – habilitet og samfunnsansvar

KS' anbefaling 15 anbefaler å etablere rutiner for vurdering og håndtering av habilitet. Ordfører og kommundirektør bør ikke sitte i styret i selskaper. (KS' *Håndbok for ordførere* poengterer (s. 32) at som ordfører bør du være svært varsom med å påta deg styreverv i selskaper.) Ingen folkevalgte skal håndtere saker i kommunen som gjelder et selskap der de selv er styremedlem. KS' anbefaling 9 sier riktignok at medlemmer av folkevalgte organer kan velges til styremedlemmer i selskaper, men dersom inhabilitet ofte vil skje bør det vurderes om det er hensiktsmessig å velge personen til styremedlem.

KS' anbefaling 19 sier at kommunene bør sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. Kommunale selskaper forvalter fellesskapets ressurser. Forvaltningen skal skje på en måte som samsvarer med befolkningens oppfatninger om rett og galt. Kommunens omdømme vil også avhenge av hvordan den forvalter sitt samfunnsansvar gjennom egne selskaper. Et mål for mange kommunale selskaper er at driften og virksomheten er ansvarlig i et samfunns-perspektiv. For å legge til rette for at styret har et aktivt forhold til de etiske retningslinjene, bør de diskuteres og eventuelt revideres årlig.

Transparency International Norges *Beskytt kommunen! Håndbok i antikorrupsjon* (2014) innledes slik: "Arbeidet med å sikre en høy etisk standard og forhindre korrupsjon krever kontinuerlig oppmerksomhet i kommuner og fylkeskommuner. Befolkningen skal være trygg på at kommuner og fylkeskommuner ivaretar fellesskapets beste, basert på demokratiske prosesser og rettferdig utøvelse av lokal myndighet."

Kommunens eierskapsmelding

I henhold til kommuneloven § 26-1 skal kommunen minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv. At kravet til eierskapsmelding er tatt inn i loven, markerer kommunestyrets overordnede ansvar for de verdier og tjenester som forvaltes av selskaper som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i, jf. kommunelovens forarbeider.³

Det fremgår av kommuneloven § 26-1 2. ledd at eierskapsmeldinger skal inneholde:

- **Kommunens prinsipper for eierstyring.**
- **Oversikt over selskaper**, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i.
- **Kommunens formål med sine eierinteresser** eller tilsvarende interesser.

Dette er kommunelovens minimumskrav til innhold for heleide og deleide selskaper. Kommunen står fritt til å omtale andre forhold. Kommunens formål med eierskapet trenger ikke å være identisk med selskapets formål, ifølge lovens forarbeider.

KS' anbefaling 4 anbefaler en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret. Særlig dersom kommunen har eierandeler i mange selskaper, kan det være hensiktsmessig å ta eierskapsmelding opp til vurdering oftere enn én gang i valgperioden.

Eierstrategi

KS' anbefaling 3 påpeker at når kommunestyret har valgt å legge en del av sin virksomhet inn i et

³ Prop 46L (2017-2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner.

selskap, medfører det overføring av styringsrett til virksomheten. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av eierskapsmeldingen og eierstrategien, samt selskapsavtalen eller vedtektene for selskapet.

KS' anbefaling 5 sier at dersom vedtektene/selskapsavtalen kun regulerer de forholdene som er påkrevet (minstekrav) etter den aktuelle selskapsloven, kan det noen ganger være hensiktsmessig å utarbeide andre styringsdokumenter. Kommunen kan ha strategi- og styringsdokumenter som alle selskapene må forholde seg til, for eksempel en generell miljøpolicy, åpenhetsprofil eller mål om lokale utviklingstiltak som selskapene skal bidra til å realisere. Slike dokumenter er ikke lovfestet, men kan være en del av eierstyringen. Det er først og fremst eierne, det vil si de folkevalgte, som har behov for slike dokumenter. Innenfor alt dette skal selskapet ha betydelig grad av spillerom.

Det skilles altså mellom eierstrategi og selskapsstrategi. Revisjonen legger til grunn at eierstrategi ikke er et krav i henhold til KS, men *kan* være hensiktsmessig, bl.a. for å gi styringssignaler fra eierne i fellesskap til selskapet.

Rapportering og eiermøter

Aktivt kommunalt eierskap forutsetter at eierskapspolitikken løftes høyt opp på den politiske dagsorden og at selskapets virksomhet ses i sammenheng med andre sider ved kommunepolitikken. Kommunestyret har det overordnede ansvaret for hele kommunens virksomhet, også den som drives av de kommunalt eide selskapene. Rutiner for eierskapet skal gjøre kommunale eiere i stand til å kontrollere, evaluere og eventuelt korrigere selskapers virksomhet.

By- og regionforskningsinstituttet NIBR skriver i *Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap* (2015): "Forutsetningene for demokratisk kontroll endrer seg når tjenesteproduksjon organiseres i kommunaleide selskaper. Grunnen til dette, er at selskapene i mindre grad er direkte underlagt kommunestyrets kontinuerlige overvåkning og beslutninger. Samtidig som politikerne mister noen styringsmuligheter, så kan det tenkes at de får noen nye. Hvis de folkevalgte er bevisste på at de har en rolle som bestillere, og at dette gjør det nødvendig for dem å få tilstrekkelig informasjon om selskapets virksomhet, kan de få større innsikt i hvordan tjenesteproduksjonen foregår og i hvilken grad de etterspurte resultatene oppnås."

KS' anbefaling 3 anbefaler å sørge for god kunnskap til folkevalgte om eierskap. Eierskapsseminar for samtlige folkevalgte bør avholdes tidlig i perioden.

Kommunen bør ha tiltak som sikrer en forsvarlig og demokratisk behandling av eiersakene. Dette kan oppnås gjennom at innkallinger til generalforsamling, med tilhørende sakspapirer, blir behandlet i formannskap/kommunestyre før generalforsamlingen finner sted.

Innbyggere og offentlighet bør sikres innsyn i kommunens eiersaker. Saksdokumenter knyttet til eierskapsutøvelsen skal journalføres og arkiveres i kommunen etter bestemmelser i offentlighetsloven og arkivloven. Kommunens eierskapsmelding kan fastsette rutiner for rapportering om selskapet og fra møter i generalforsamling.

KS' anbefaling 6 anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet. Eiermøte er et møte mellom kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet. Eiermøte er en uformell arena der det ikke treffes vedtak, for gjensidig informasjonsutveksling og forventningsavklaring.

4.2 Datagrunnlag

4.2.1 Selskapets vedtekter

Foretaksnavn mv.

Deltagruppen AS ble stiftet i 1967. *Vedtekter for Deltagruppen AS* (2021) fastsetter (§ 1) at selskapets foretaksnavn er Deltagruppen AS og (§ 2) at selskapet har forretningskontor i Indre Østfold kommune.

Deltagruppen AS er et selvstendig rettssubjekt. Hoveddatterselskapet Delta Jobb og kompetanse AS er et offentligrettslig organ, opplyser adm. dir.⁴

Virksomhet/formål

Vedtektenes § 3 Virksomhet sier følgende: "Selskapets virksomhet består i å eie aksjer i datterselskaper som har opplæring, arbeidsinkludering, karriereveiledning og attføring som primære virksomhetsområder, samt annen virksomhet som står i naturlig tilknytning til dette. Selskapets overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker framtidig drift."

Vedtekter og eierstrategi er selskapets styringsdokumenter. (Aksjonæravtale finnes ikke.) *Eierstrategi for Deltagruppen AS* oppgir (s. 3) som formål at "Deltagruppen er en jobb- og kompetansebedrift som har attføring og opplæring som primært virksomhetsområde." Deltagruppen er "en non-profit organisasjon i samfunnets tjeneste".

Deltagruppen AS har organisasjonsnr. 919 367 210 i Brønnøysundregistrenes Enhetsregister. Enhetsregisteret gjengir vedtektenes § 3 som vedtektsfestet formål. Enhetsregisteret oppgir næringskode 88.993 Arbeidstrening for ordinært arbeidsmarked. I tillegg oppgis to koder for metallproduksjon som er gått ut på dato og bør fjernes, ifølge adm. dir.

Styrets årsberetning 2020 presiserer (s. 7) "at det ikke er anledning til å utbetale utbytte til eierne, da Deltagruppen AS og dets datterselskaper har blitt innvilget skattefrihet gitt sitt formål".

Vedtektsendring

Vedtektene § 12 bestemmer at "Beslutning om å endre vedtektene treffes av generalforsamlingen, hvor minst 85 % av aksjekapitalen er representert. Endring av vedtektene krever tilslutning fra minst to tredeler (2/3) av de avgitte stemmer på generalforsamlingen." Vedtektsendring må ikke godkjennes av kommunestyrene.

Vedtektene for alle selskapene i Deltagruppen oppdateres og vedtas av generalforsamling årlig. Delta Skole AS sitt formål måtte endres i 2020, da voksenopplæring ble virksomhetsoverdratt til eierkommunene.⁵ *Vedtekter for Deltagruppen AS* (jf. vedlegg) ble vedtatt av generalforsamlingen 12.05.2021, da vara styremedlemmers valgtid ble redusert til ett år og gjort numerisk.

Styreleder sier til revisor at vedtekter og styreinstruks bør samordnes ved neste oppdatering.

Eiere

Vedtektene oppgir aksjekapital (§ 4), men ikke eiere. *Eierstrategi for Deltagruppen AS* (2016) har en

⁴ *Forskrift om offentlige anskaffelser* (anskaffelsesforskriften, 2016) definerer (§ 1-2) offentligrettslige organer som ethvert selvstendig rettssubjekt som tjener allmennhetens behov, og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter og som i hovedsak er finansiert eller kontrollert av offentlige myndigheter.

⁵ Fellesnemnd for Indre Østfold kommune vedtok i 2019 at voksenopplæring skulle overføres fra Deltagruppen AS til kommunen.

aksjonæroversikt med åtte eiere. Fem kommuner slo seg imidlertid sammen 01.01.2020 til Indre Østfold kommune.

Protokoll fra generalforsamling GF 1/21 oppgir at Deltagruppen AS har fire eiere med følgende eierandeler:

Indre Østfold kommune:	3685 aksjer ⁶	(80,1 %)
Rakkestad kommune:	444 aksjer	(9,6 %)
Skiptvet kommune:	242 aksjer	(5,3 %)
Marker kommune:	229 aksjer	(5,0 %)
<u>Sum:</u>	<u>4600 aksjer</u>	<u>(100,0 %)</u>

4.2.2 Generalforsamling – representasjon og vedtak i eierorganet

Vedtekter for Deltagruppen AS fastsetter (§ 5-1) at aksjeeierne kan møte med to representanter, men bare én har stemmerett. Aksjonærers fullmektig skal ha skriftlig fullmakt (fra kommunestyrene). Kommunenes fullmektiger i morselskapets generalforsamling er de fire ordførerne (eller varaordførere ved forfall).

Vedtektene fastsetter (§ 5-2) at ordinær generalforsamling holdes innen utgangen av juni måned og innkalles av styret med minst fire ukers skriftlig varsel. Sakliste skal gå frem av innkalling. Generalforsamlingen behandler årsberetning og årsregnskap, valg av styre, endring av vedtektene og eierstrategi m.m.

Generalforsamlingen åpnes (§ 5-4) av styrets leder og ledes av hovedaksjonær, det vil si ordfører i Indre Østfold kommune. Som beslutning i generalforsamling gjelder flertallsavgjørelse. Møteleder skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen. Protokoll signeres av møteleder og minst én annen person valgt av generalforsamlingen. Protokollen oppbevares i Deltagruppens arkiv.

4.2.3 Styre – sammensetning og funksjon

Styrets sammensetning

Vedtekter for Deltagruppen AS bestemmer (§ 6) at selskapet skal ha en valgkomité som består av ordførerne i eierkommunene. Valgkomitéen skal i sitt arbeid med innstillingen vektlegge krav til kompetanse, kjønnsbalanse, habilitet og kontinuitet i styret. Valgkomitéen innstiller på leder og nestleder.

Ordførere opplyser til revisor at i god tid før generalforsamling har valgkomiteen møter med styreleder og adm. dir. om styrets behov for kompetanse.

Generalforsamlingen i Deltagruppen AS (ordførerne) velger styre for både morselskap og datterselskaper (jf. morselskapets vedtekter § 5-2). Styret har fire aksjonærvalgte styremedlemmer (§ 7-1) og to ansattvalgte styremedlemmer.

Morselskapet og de tre datterselskapene har for tiden personidentisk styre, men ved behov kan selskapene ha ulike styre. Styret i morselskapet er generalforsamling for alle datterselskapene, jf. datterselskapenes vedtekter § 5-1. Styret i morselskapet er altså både styre og generalforsamling i de tre datterselskapene. Styret har fokus på konsernet, kommenterer adm. dir.

Nåværende styre har følgende seks medlemmer:

⁶ Protokollen oppgir at Indre Østfold kommune har 3682 aksjer, men dette er trykkfeil for 3685 aksjer, opplyser adm. dir.

- styreleder Ole-Anders Hallgren Bodal (kommunestyremedlem, Indre Østfold kommune),
- nestleder Lise Rognerud (kommunestyremedlem, Indre Østfold kommune),
- styremedlem Jan-Ivar Lorentzen (hovedutvalgsmember, Skiptvet kommune),
- styremedlem Kaisa Bjerke Storeheier (bosatt i Rakkestad),
- styremedlem Vibeke Bugge (ansattvalgt),
- styremedlem Harald Gulliksen (ansattvalgt; hovedverneombud).

Styret består av tre menn og tre kvinner. Ole-Anders Bodal har sittet fire år i styret, hvorav siste året som styreleder.

Vedtektene fastsetter ikke at alle eierkommuner skal være "representert" i styret. Styreverv i selskaper er et personlig verv; medlemmer av styrer representerer bare seg selv og skal ivareta selskapets interesser til beste for alle eierne (jf. KS' anbefaling 9).

For tiden er to aksjonærvalgte styremedlemmer (leder og nestleder) kommunestyremedlemmer. Disse er registrert i KS' styrevervregister.

Styreleder sier til revisor at dagens styre er bredt sammensatt; styremedlemmene har erfaring fra næringsliv, kommunikasjon, økonomi og skole. Partitilhørighet er ikke avgjørende for å bli styremedlem.

Adm. dir. sier at basiskompetanse for alle styremedlemmer er kjennskap til budsjett/regnskap og markedsarbeid. Han etterlyste for et par år siden mer økonomisk kompetanse, noe som nå er tilført bl.a. gjennom et varamedlem.

Nye styremedlemmer får opplæring på styreseminar (omlag én dag årlig). Selskapets revisor orienterer her om styremedlemmers ansvar og økonomistyring, og ledergruppa orienterer om arbeidsinkluderingsbransjen. Kommunene tilbyr dessuten KS' styreopplæring til folkevalgte.

Styremedlem fra Skiptvet oppgir at styremedlemmene har god og variert bakgrunn og ulikt politisk ståsted. Styreseminar 8.-9.10.2020 ga opplæring i styrearbeid og bransje.

Ansattvalgt styremedlem opplyser at hun har gjennomgått Styreforeningens digitale kurs for ansattvalgte styremedlemmer.

Marker kommunes ordfører sier til revisor at kriterier for styresammensetning (kompetanse, kjønnsammensetning, habilitet og kontinuitet, jf. vedtektene) er gode. Partitilhørighet har ingen betydning i dag. Ordførerne utgjør valgkomité i flere interkommunalt eide selskaper. De har tett dialog med styre og adm. dir. ved supplering av styre.

Styrets funksjon

Styret har en møteplan med seks styremøter i året. *Styreinstruks Deltagruppen AS (2014)* pålegger (punkt 3) adm. dir. å gi styret månedsrapporter om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling, inkludert økonomi, sykefravær og AFT-resultat. Selskapet har ikke tertialrapportering.

Styremedlemmene honoreres i 2021 med 3 081 kr per styremøte. Styreleder har i tillegg et honorar på 30 810 kr per år. Honoraret er relativt lavt sammenlignet med andre bedrifter i bransjen, ifølge adm. dir.

Styreleder anser at styremedlemmer stiller godt forberedt på styremøter. Fysiske styremøter fra august

2021 styrker kontakten mellom styremedlemmene. Strategisk fokus har manglet noe, men med strategiplan for 2022–2025, som styret vil vedta i januar 2022, kommer dette på plass.

Styreleder oppgir at han snakker ofte med daglig leder. Dialogen preges av at det er lov å være uenig. Rehabiliteringen av Myrveien 2 har medført uenighet: Administrasjonen estimerte løselig rehabiliteringen til å koste 2 mill. kr (for å ha et tall å budsjettere med). På dette grunnlag godkjente styret å hyre en arkitekt. Detaljert prosjektplan estimerer kostnadene til 9,5 mill. kr. Styret syntes kostnadsøkningen var høy, noe som våren 2021 medførte en gjensidig forventningsavklaring mellom styreleder og adm. dir.

Styremedlem fra Skiptvet sier til revisor at styret jobber godt. Det er hensiktsmessig at saker modnes, men av og til er prosessen frem mot vedtak litt lang. Adm. dir. forbereder sakene og svarer godt i styremøter. Deltagruppen har meget god administrativ ledelse, mener han.

Ansattvalgt styremedlem sier at styrearbeidet fungerer godt. Styret viser stor interesse for selskapets arbeidsmåte og resultater. Styret samarbeider meget godt med administrasjonen. Når styret ber om utdyping, f.eks. av rehabiliteringen, responderer adm. dir. raskt.

Adm. dir. synes at samarbeidet mellom styre og administrasjon er meget godt. Rehabiliteringsprosjektet medførte uro i styret fordi kostnadsestimatet steg, men dette er nå løst. Rehabiliteringssaken ble for øvrig løftet opp til eierne, noe som medførte ett års forsinkelse. Også i saken om kapitaluttak opplevde administrasjonen overstyring. Arbeidsdeling mellom generalforsamling og styre har vært uklar, men til liten mellom eiere og selskap har steget det siste året.

Skiptvet kommunes ordfører sier til revisor at eierne stilte spørsmål rundt rehabiliteringen av Myrveien 2, herunder økning i kostnadsanslag. Derfor var det behov for eiermøte med befaring i august 2021. Styret kan nok ha kjent på at eierne gikk vel mye i detalj, men konklusjonen på prosessen er god.

Marker kommunes ordfører opplever at adm. dir. gjør en meget god jobb, ikke minst med snuoperasjonen. For eierne er det viktig å ha et veldrevet selskap med god økonomi. Etter snuoperasjonen er Deltagruppen i høy grad veldrevet.

4.2.4 Etiske retningslinjer – habilitet og samfunnsansvar

Habilitet

De fire eierkommunenes ordførere utgjør generalforsamling i morselskapet, noe som forebygger inhabilitet. *Vedtakter for Deltagruppen AS* bestemmer (§ 6) at valgkomitéen (ordførerne) skal ivareta habilitetskrav ved innstilling av styremedlemmer.

Etikk internt

Deltagruppens retningslinjer om etikk og trivsel (2018) fastsetter at konsernet skal bygge på humanistiske verdier. Ansattes personlige adferd skal bidra til et godt arbeidsmiljø preget av likeverd, mangfold, åpenhet og toleranse. Trakassering og diskriminering aksepteres ikke. Ansatte skal takke nei til gaver som kan oppfattes som utilbørlige fordeler. Betalte oppdrag utenfor Deltagruppen skal godkjennes av arbeidsgiver. Deltagruppen ønsker å ha en åpen bedriftskultur med aksept for å ta opp bekymringer og reise kritikk.

Deltagruppen har *Rutine for varsling av kritikkverdige forhold* med registreringsskjema og varslingsplakat (2020). Varslingsplakaten, som er underskrevet av HR-leder, hovedverneombud og tillitsvalgte, nevner eksempler på kritikkverdige forhold (jf. arbeidsmiljøloven § 2 A-1): fare for liv eller helse, fare for

klima eller miljø, korrupsjon eller annen økonomisk kriminalitet, myndighetsmisbruk, uforvarlig arbeidsmiljø og brudd på personopplysningssikkerheten.

Også *Rutine for å fremme likestilling og hindre diskriminering* (2020) og *Rutine for håndtering av uønsket seksuell oppmerksomhet og trakassering* er forelagt revisor.

Styrets årsberetning 2020 opplyser (s. 6) følgende om likestilling og inkludering i Deltagruppen AS:

- Selskapet har som mål å være en arbeidsplass der det råder full likestilling mellom kvinner og menn. Kvinner utgjør 55 % av de ansatte. Kvinner og menn i samme stilling lønnes tilnærmet likt.
- For arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne foretas det individuell tilrettelegging av arbeidsplassen. Alle lokaler har heis og handikaptoalett.
- Deltagruppen AS har som mål å unngå mobbing og utstøting. Det var ingen rapporterte tilfeller i 2020.

Ansattvalgt styremedlem opplyser at alle tiltaksdeltakere får utdelt klageskjema på første dag. Hun kjenner ikke til klager eller avvik som har avdekket etiske brudd. I fagmøter diskuterer personalet ofte etiske situasjoner – hvordan man skal møte deltakerne på en respektfull måte. Deltagruppen har gode ledere som er opptatt av åpenhet og ærlighet, og det går greit å ta opp problemer og klage på ting, sier hun.

I en bransje som yter tjenester til utsatte/sårbare personer er etisk bevissthet viktig, påpeker styreleder, som tilføyer at årlig revidering av etiske retningslinjer ikke har blitt prioritert de siste par årene. Reviderte etiske retningslinjer vil bli vedtatt av styret i mai 2022.

Deltagruppen AS har vært EQUASS-sertifisert siden 2009. (European Quality Assurance in Social Services er en ISO-liknende sertifisering for europeiske arbeidsinkluderingsbedrifter o.l.) Sertifiseringen ble fornyet 16.06.2021 og gjelder for tre år.

Samfunnsansvar

Deltagruppens retningslinjer om etikk og trivsel (2018) sier følgende om ytre miljø (s. 2): "Du er bevisst de konsekvenser din adferd og dine beslutninger kan få for miljøet."

Adm. dir. opplyser at reviderte etiske retningslinjer (2022) vil si mer om samfunnsansvar.

Som arbeidsinkluderingsbedrift har selskapet et samfunnsgavnlig formål. Med sykkelverksted og gjenbruksbutikk og uten forurensning av ytre miljø er Deltagruppens virksomhet miljøvennlig.

4.2.5 Kommunens eierskapsmelding

Eierskapsmelding vedtas hver valgperiode

Indre Østfold regionråd utarbeidet en interkommunal eierskapsmelding i 2010, som ble revidert i 2013. Marker kommunestyre vedtok 24.09.2013 *Interkommunal eierskapsmelding for Indre Østfold*.

Rådmannen opplyser at Marker kommune vil utarbeide ny eierskapsmelding i samarbeid med Indre Østfold kommune. Ny eierskapsmelding fremmes for Marker kommunestyre rundt april 2022. Kommunen legger opp til å vedta eierskapsmelding i hver fireårsperiode, slik kommuneloven krever.

Prinsipper for eierstyring – oversikt over selskaper - formål

Interkommunal eierskapsmelding for Indre Østfold (2013) presenterer først (s. 5) Indre Østfolds eierskapsverdier: langsiktighet, samfunnsansvar og åpenhet. Deretter følger et kapittel om Indre Østfolds eierstyringsprinsipper (s. 6–15), som er inndelt i seks underkapitler:

- I. Kunnskap om selskapsstyring
- II. Etablering, endring og utvikling av selskap
- III. Møter og myndighet
- IV. Styret
- V. Styrets ansvar
- VI. Evaluering, revisjon og kontroll.

Deretter følger kapittel Jussens ABC og eierstyringsmulighetene (s. 16–20), som redegjør for selskapsformene AS (aksjeselskaper) og IKS (interkommunale selskaper) mv.

I henhold til graf i vedlegg 5 (s. 25) var Marker kommune i 2013 medeier i ni IKS. Graf i vedlegg 6 (s. 26) indikerer at Marker kommune var medeier i syv AS. Blant disse var Deltagruppen AS. Til slutt følger selskapsinformasjon om Indre Østfold Renovasjon IKS, herunder selskapets formål. Ingen andre selskaper presenteres.

Kommunalsjef næring og utvikling opplyser at etter opprettelsen av Indre Østfold kommune er de fleste interkommunale selskaper avviklet og overført til vertskommuneavtaler der Marker kommune kjøper tjenester av Indre Østfold kommune.

Eierskap og samarbeid (Marker.kommune.no) opplyser 12 vertskommunesamarbeid der Indre Østfold kommune er vertskommune, samt to vertskommuneavtaler.⁷ Videre opplyses én samarbeidsavtale og fire selskapsavtaler (IKS). Aksjeselskaper, som Deltagruppen AS, nevnes ikke i nettartikkelen.

4.2.6 Eierstrategi

Eierstrategi for Deltagruppen AS ble utarbeidet i 2016. Eierstrategien gir en kortfattet beskrivelse av Deltagruppen med formål, hovedvirksomhet og nøkkeltall. Kapittel "Framtidig strategi for eierskapet i Deltagruppen samt utviklingsområder" (s. 4) lister opp seks områder der eierne kan benytte Deltagruppen: arbeidsinkludering, forebygging av frafall fra skole, integrering av innvandrere i kommunene, inkludere innbyggere med nedsatt funksjonsevne i arbeidsmarkedet, redusere sykefraværet blant kommunenes ansatte, og levere kurs for ansatte i eierkommunene.

Ansattvalgt styremedlem mener at eierstrategien kan bli tydeligere på kommunenes nytte av selskapet.

Med kommunesammenslutningen i Indre Østfold kommune 01.01.2020 ble åtte eierkommuner i Deltagruppen AS redusert til fire. Styret etterspurte i 2020 en oppdatering av eierstrategien etter kommunesammenslutningen. Kommunene har ikke startet prosessen ennå.

4.2.7 Rapportering og eiermøter

Rapportering

Marker kommunes ordfører opplyser til revisor at KS' folkevalgtopplæring gis til nye kommunestyre. Her berøres eierskap, og alle selskaper presenteres. Kommunen har ikke årlig eierseminar.

Marker kommunes ordfører sier at han utfører eierstyring litt på egenhånd, men konfererer med formannskapet ved behov. Kommunen har ikke utnevnt et eierutvalg.

⁷ Viltvakt med Aremark kommune og NAV-kontor med Skiptvet kommune. Innkjøpssamarbeidet Smartkom Østfold, der Marker er vertskommune og samarbeider med Skiptvet og Aremark kommuner, kunne også ha vært nevnt.

Styrets årsberetning 2020 gir en kortfattet fremstilling av Deltagruppens virksomhet:⁸

1. Organisering og styrets sammensetning (s. 1).
2. Selskapspresentasjon (s. 2): Deltagruppen AS, Delta Skole AS, Delta Næring AS og Delta Jobb og Kompetanse AS.
3. Redegjørelse for årsregnskapet (s. 3): tall fra årsregnskap og kontantstrøm.
4. Fremtidig utvikling (s. 4): Grunnet nye retningslinjer fra NAV om at forhåndsgodkjente leverandører av arbeidsrettede tiltak ikke kan levere konkurranseutsatte tjenester, vil Delta Næring i fremtiden benyttes til å levere anbud til NAV, i stedet for Delta Jobb og Kompetanse.
5. Finansiell risiko (s. 4): valutarisiko, renterisiko, kredittisiko, likviditetsrisiko og fortsatt drift.
6. Arbeidsmiljø og vernetjeneste (s. 5): arbeidsmiljøutvalg, personskader, sykefravær, Aktiv Helsehjelp, NAV Arbeidslivssenter og beredskapsplan.
7. Etikk m.m. (s. 6): likestilling og diskriminering, bemanning, ytre miljø og resultatdisponering.

Deltagruppen gir bred informasjon om sin virksomhet på hjemmesidene (Deltagruppen.no). Hovedmenyen har seks overskrifter med følgende opplysninger (utdrag):

- **Om oss:** Deltagruppen er en arbeids- og inkluderingsbedrift i Øst-Viken med fokus på jobbformidling og kompetanseutvikling. Deltagruppen samarbeider tett med NAV, kommuner, næringsliv, utdanningsinstitusjoner og helseinstitusjoner. Deltagruppen er også en stemme for de som står utenfor arbeidslivet.
- **AFT:** Arbeidsforberedende trening (AFT) er et tilbud til mennesker som er usikre på egne jobbmuligheter og som har behov for oppfølging og trening for å komme i jobb eller utdanning.
- **Ekspertbistand:** Ekspertbistand (jf. Inkluderende arbeidsliv, IA) skal bidra til å forebygge og redusere sykefravær på arbeidsplassen. Deltagruppen er en godkjent leverandør av ekspertbistand.
- **Jobbpunkt:** Deltagruppens veiledere har lang erfaring i å hjelpe jobbsøkere ut i arbeidslivet. Kunnskapen er samlet i heftet *Jobbpunkt*, som er et verktøy for jobbsøkere og bedrifter.
- **For arbeidsgivere:** Deltagruppen samarbeider tett med næringsliv i Øst-Viken. Kunnskap om bedrift og deltaker er grunnlaget for jobbmatch, og deltakerne har en coach (veileder).
- **For deltakere:** Delta Jobb & kompetanse møter deltakerne der de er med sine forutsetninger, mål og veivalg.

Ansattvalgt styremedlem sier at Deltagruppens hjemmesider er utviklet det siste året; de viser nå hvilke tjenester Deltagruppen tilbyr og hva man jobber med.

Adm. dir. opplyser at Deltagruppen sender innkalling til generalforsamling med saksliste og saksdokumenter, samt etterfølgende protokoll, til ordførerne og kommunenes postmottak.

Innkalling til styremøte med saksliste og saksdokumenter, samt protokoll, sendes styremedlemmene. Til kommunenes postmottak sendes kun styreprotokoll. Saksdokumenter til styremøter i et AS kan inneholde forretningshemmeligheter og unntas offentlighet. Her ligger det en forskjell mellom aksjeselskaper (AS) og interkommunale selskaper (IKS).

Fagledere for arkiv i Rakkestad, Skiptvet og Marker kommuner opplyser til revisor at protokoller fra generalforsamlinger og styremøter i aksjeselskaper som kommunen har eierinteresser i, journalføres og arkiveres i kommunenes sak-/arkivsystemer. Også innkalling/saksdokumenter til generalforsamlinger blir for det meste journalført, unntatt i Marker kommune. Ved innsynsbegjæring fra innbyggere og journalister mv. gis som regel innsyn i protokoller og generalforsamlingsdokumenter.

⁸ Styrets årsberetning har form av bolker som bare delvis er gruppert i kapitler. Revisor har nummerert kapitlene og satt inn forslag til kapitteloverskrifter for kap. 1, 2, 6 og 7.

Deltagruppens årsregnskap og vedtekter fremmes av og til som orienteringssak for kommunestyret, men for øvrig er det sjelden kommunestyresaker om selskapet. Adm. dir. har aldri holdt selskapspresen-
tasjon for kommunestyret.

Eiermøter

Deltagruppen avholder 1–2 eiermøter årlig. Deltakere er ordførere og rådmenn, styreleder og adm. dir. Temaer er aktuelle strategiske spørsmål. Styreleder poengterer at eiermøter holdes felles for alle fire eierkommuner, for å gi lik og samtidig informasjon til alle.

Adm. dir. opplyser at de to siste eiermøtene var:

- 05.10.2020: Eiermøte om kapitaluttak, der muligheten for bruk av selskapets oppsparte midler ble drøftet. Konklusjonen er at eierne ikke kan få penger (utbytte) ut av selskapet, bare tjenester.
- 11.08.2021: Eiermøte om rehabilitering av Myrveien 2, med omvisning i lokalene.

Ansattvalgt styremedlem gir uttrykk for at eierne har meninger om Deltagruppens strategiske spørsmål – et naturlig engasjement.

Styreleder oppgir at Deltagruppens driftsunderskudd gjennom flere år gjorde eierkommunene usikre. Etter snuoperasjon i 2020 og eiermøte i august 2021 er eierne mer tilfredse. Styret ønsket tettere dialog med eierne, noe som har kommet på plass de siste par årene.

Ordførerne i Rakkestad, Skiptvet og Marker kommuner sier alle til revisor at Deltagruppens rapportering til eierne er god. Det gjelder skriftlig rapportering gjennom styrets årsberetning og saker til generalforsamling, og muntlig rapportering i generalforsamling og eiermøter. Det er god kommunikasjon mellom eiere og selskap.

4.3 Vurderinger

Selskapets vedtekter

Vedtekter for Deltagruppen AS (2021) oppfyller etter revisjonens vurdering aksjelovens krav til opplysninger om selskapets foretaksnavn, selskapets virksomhet/formål, aksjekapitalens størrelse og aksjenes pålydende.

Deltagruppens formål – opplæring, arbeidsinkludering, karriereveiledning og attføring – er tydelig. Vedtektene § 3 Virksomhet fastsetter også at selskapets overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker framtidig drift, noe som samsvarer med *Forskrift om arbeidsmarkedstiltak* (§ 1-1). *Styrets årsberetning 2020* presiserer (s. 7) at det ikke er anledning til å utbetale utbytte til eierne.

KS' *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll* er oppfylt når det gjelder jevnlig revidering av vedtekter og bruk av valgkomité. Vedtektene oppdateres årlig. Valgkomité er vedtektsfestet og består av ordførerne i eierkommunene.

Vedtektsendring krever at 85 % av aksjekapitalen er representert på generalforsamlingen, noe som begrenser hovedaksjonær Indre Østfold kommune (80 % av aksjene) sin innflytelse noe. For øvrig fattes vedtak i generalforsamling med flertallsavgjørelse (§ 5-4). Bør 85 % av aksjekapitalen være representert på generalforsamling ved ethvert vedtak? kom opp som et spørsmål under eierskapskontrollen. Eierorganet preges av konsensus, men adm. dir. vil på generalforsamlingen i mai 2022 drøfte med eierne om vedtektene bør endres på dette punkt.

Generalforsamling – representasjon og vedtak i eierorganet

De fire eierkommunenenes ordførere utgjør generalforsamling i Deltagruppen AS, noe som samsvarer med KS' *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll*. Aksjelovens krav til innkalling, saksliste, møteledelse og protokoll er etter revisjonens vurdering oppfylt.

Generalforsamlinger åpnes av styrets leder og ledes deretter av hovedaksjonær, det vil si ordfører (eller varaordfører) i Indre Østfold kommune. Møteleder sørger for at det føres protokoll for generalforsamlingen, som inkluderer fortegnelse over stemmeberettigede og generalforsamlingens vedtak. Protokoll signeres av møteleder og to personer til og arkiveres.

Protokoll fra generalforsamling 12.05.2021 viser at generalforsamlingen er et aktivt eierorgan for Deltagruppen AS. Generalforsamlingen innkaller til eiermøte når det er behov for bredere kommunikasjon med eierkommunene for å forankre strategiske beslutninger.

Styre – sammensetning og funksjon

Deltagruppens styre oppfylder aksjelovens bestemmelser og KS' anbefalinger. Dagens styre fungerer godt, etter revisjonens vurdering.

Morselskapet og datterselskapene har identisk styre, men dette kan endres ved behov. Styret består av fire aksjonærvalgte og to ansattvalgte styremedlemmer. Valgkomitéen innstiller på aksjonærvalgte styremedlemmer ut fra krav til kompetanse, kjønnsbalanse, habilitet og kontinuitet. Generalforsamlingen velger fire styremedlemmer for to år av gangen; vervene som styreleder og nestleder tildeles. Dagens styre består av tre menn og tre kvinner. *Styreinstruks Deltagruppen AS* ble vedtatt i 2014.

Eierrepresentanter, styremedlemmer og adm. dir. gir uttrykk for at styret fungerer godt og samarbeider godt med administrasjonen. Konsernets snuoperasjon i 2019–2020 viser at styret kjenner selskapets utfordringer og evner å fatte nødvendige beslutninger i tide.

Etiske retningslinjer – habilitet og samfunnsansvar

Deltagruppen oppfylder etter revisjonens vurdering krav til etiske retningslinjer. Ordførerne er eierrepresentanter i Deltagruppen AS, noe som forebygger inhabilitet, jf. KS' anbefalinger. Ingen av de som revisor har intervjuet, har registrert inhabilitet eller annen etisk svikt i konsernet. *Deltagruppens retningslinjer om etikk og trivsel (2018)* vil bli revidert og vedtatt av styret i 1. halvår 2022. Nye etiske retningslinjer vil også vektlegge samfunnsansvar.

Deltagruppen har *Rutine for varsling av kritikkverdige forhold* og rutiner for å hindre diskriminering og seksuell trakassering. Deltagruppen er sertifisert gjennom EQUASS, et europeisk kvalitetssikringssystem for velferdstjenester. Som arbeidsinkluderingsbedrift har Deltagruppen et samfunnsgavnlig formål. Konsernet forurenser ikke det ytre miljø.

Kommunens eierskapsmelding

Ifølge ny kommunelov § 26-1 skal kommunen minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Med en eierskapsmelding fra 2013 oppfyller ikke Marker kommune dette kravet per i dag. Rådmannen opplyser imidlertid at ny eierskapsmelding vil fremmes for Marker kommunestyre rundt april 2022, samt at kommunen legger opp til å vedta eierskapsmelding i hver valgperiode. Mangelen blir dermed rettet i tide. Forutsatt at dette skjer, oppfyller Marker kommune, etter revisjonens vurdering, kommunelovens krav til eierskapsmelding.

Eierskapsmeldinger skal, ifølge kommuneloven (§ 26-1) og KS' anbefaling, inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, oversikt over kommunens selskaper og øvrig interkommunalt samarbeid, samt kommunens formål med hvert selskap.

Kommunestyret kan vurdere å tildele formannskapet en rolle som kommunens eierutvalg (jf. KS' anbefaling 3).

Eierstrategi

Eierstrategi for Deltagruppen AS ble utarbeidet i 2016. Siden da har fem kommuner slått seg sammen til Indre Østfold kommune (01.01.2020), slik at åtte eierkommuner i Deltagruppen AS er redusert til fire. Konsernets nøkkeltall for årsverk og omsetning mv. er dessuten endret. Eierkommunene har ikke en oppdatert eierstrategi. Eierstrategien bør oppdateres i 2022.

Revisjonen vurderer likevel ikke dette som et brudd på KS' anbefalinger, som ikke stiller et krav om eierstrategi.

Rapportering og eiermøter

Deltagruppen AS og eierkommunene oppfyller etter revisjonens vurdering kommunesektorens krav til rapportering og eiermøter.

Styrets årsberetning 2020 gir en kortfattet fremstilling av konsernets virksomhet. Årsberetningen er informativ, men kan nok bearbeides noe mer.

Deltagruppens hjemmesider (Deltagruppen.no) gir bred informasjon om konsernets tjenester og arbeidsområder. Dette er vesentlig informasjon også for eierne.

Protokoller fra generalforsamlinger og styremøter i aksjeselskaper som kommunene har eierinteresser i, journalføres og arkiveres i kommunenes sak-/arkivsystemer. Også innkalling/saksdokumenter til generalforsamlinger blir for det meste journalført i kommunene. Styredokumenter i aksjeselskaper sendes bare til styremedlemmer, da de kan inneholde forretningshemmeligheter. Interesserte gis som regel innsyn i protokoller og generalforsamlingsdokumenter.

Deltagruppen avholder eiermøter 1–2 ganger årlig. Deltakere er ordførere og rådmenn, styreleder og adm. dir. Temaer er aktuelle strategiske spørsmål. Eiermøter holdes felles for alle fire eierkommuner, for å gi lik og samtidig informasjon til alle og som forberedelse til generalforsamling. Dialogen med eierne har blitt tettere de siste par årene.

Utvidete eiermøter med flere folkevalgte enn ordfører kan gi bredere forankring av eierstyringen. Styreleder opplyser at dette ikke praktiseres.

Marker kommunes ordfører konfererer med formannskapet om eierskap ved behov. Kommunen har ikke utnevnt et eierutvalg.

4.4 Konklusjon og anbefalinger

Basert på vurderingene konkluderer revisjonen med at Marker kommune utøver sitt eierskap i Deltagruppen AS (med datterselskaper) i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring.

Deltagruppens drift preges av orden og åpenhet, og selskapet er underlagt folkevalgt kontroll fra eierkommunene.

Revisjonen har følgende anbefalinger til Marker kommune:

- a. Kommunen bør utarbeide en oppdatert eierskapsmelding. Eierskapsmeldingen bør inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, gi en samlet oversikt over kommunens eierinteresser og tydeliggjøre kommunens formål med eierskapene.
- b. Kommunen bør, i samarbeid med de andre eierkommunene, oppdatere *Eierstrategi for Deltagruppen AS* (2016) i 2022.

5 Kilder

Lover, forskrifter, statlige veiledere

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), 2018.
Prop. 46 L (2017–2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
Lov om aksjeselskaper (aksjeloven), 1997.
Lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven), 1997.
Brønnøysundregistrenenes Enhetsregister, Brreg.no.
Forskrift om kontrollutvalg og revisjon, 2019.
Forskrift om arbeidsmarkedstiltak (tiltaksforskriften), 2015.
Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften), 2016.

Forskningsrapporter, bransjeorganisasjoner mv.

Standard for eierskapskontroll (RSK 002), Norges Kommunerevisorforbund (NKRF), 2020.
Veileder i selskapskontroll – med vekt på eierskapskontroll, NKRF, 2018.
Håndbok for ordførere, KS folkevalgtprogram 2019–2023, 2020.
Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS, 2020.
Styrevervregisteret.no, KS.
Beskytt kommunen! Håndbok i antikorrupsjon, Transparency International Norge, 2014.
Kommunale selskap og folkevalgt styring gjennom kommunalt eierskap, NIBR-rapport 2015:1, OsloMet.
Arbeidoginkludering.no, NHO Service – Arbeid & Inkludering.

Deltagruppen

Vedtekter for Deltagruppen AS, 12.05.2021.
Protokoll fra generalforsamling GF 1/21, 12.05.2021.
Styrets årsberetning 2020, 16.04.2021.
Konsernregnskap 2020 Deltagruppen AS, 26.04.2021.
Protokoll fra styremøte 4/21, 13.08.2021.
Styreinstruks Deltagruppen AS, 2014.
Stillingsbeskrivelse adm. dir., 2021.
Deltagruppens strategiplan 2017–2021.
Overordnede mål for Deltagruppen 2021.
Deltagruppens retningslinjer om etikk og trivsel, 2018.
Rutine for varsling av kritikkverdige forhold med skjema og varslingsplakat, 2020.
Rutine for å fremme likestilling og hindre diskriminering, 2020.
Rutine for håndtering av uønsket seksuell oppmerksomhet og trakassering, 2020.
Deltagruppen.no.

Eierkommuner

Eierstrategi for Deltagruppen AS, 2016.

Marker kommune

Interkommunal eierskapsmelding for Indre Østfold, Marker kommunestyre 24.09.2013.
Eierskap og samarbeid, Marker.kommune.no, 2021.

Vedlegg: Vedtekter Deltagruppen AS (utdrag)

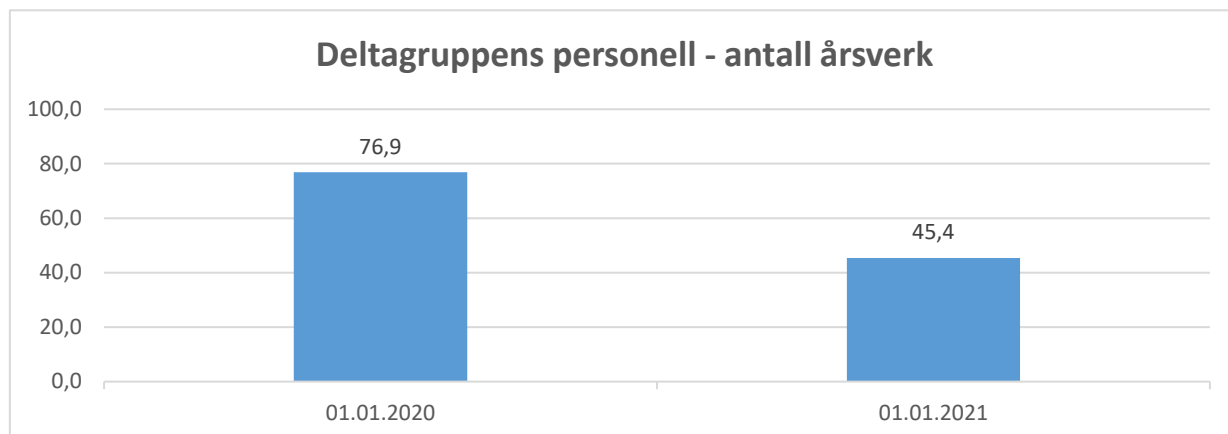
Vedtekter for Deltagruppen AS (12.05.2021) – utdrag	
§ 1 Foretaksnavn	Selskapets foretaksnavn er Deltagruppen AS. Selskapet er opprettet med hjemmel i lov om aksjeselskaper av 13.06.1997 nr. 44.
§ 2 Forretningskontor	Selskapet har sitt forretningskontor i Indre Østfold kommune.
§ 3 Virksomhet	Selskapets virksomhet består i å eie aksjer i datterselskaper som har opplæring, arbeidsinkludering, karriereveiledning og attføring som primære virksomhetsområder, samt annen virksomhet som står i naturlig tilknytning til dette. Selskapets overskudd skal forbli i bedriften og disponeres til formål som styrker framtidig drift.
§ 4 Aksjekapital	Selskapets aksjekapital er på NOK 2 300 000,- fordelt på 4 600 aksjer á NOK 500,- fullt innbetalt og lydende på navn.
§ 5-1 Generalforsamling, alminnelige bestemmelser	Generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet. Hver aksje gir én stemme. Aksjeeierne kan møte med to (2) representanter, men bare én har stemmerett. Aksjonærer kan møte ved fullmektig. Disse skal ha skriftlig fullmakt som må godkjennes av generalforsamlingen. Daglig leder og styreleder skal være til stede under generalforsamling. Styremedlemmene og daglig leder har rett til å uttale seg på generalforsamlingen.
§ 5-2 Ordinær generalforsamling	Ordinær generalforsamling holdes innen utgangen av juni måned. Ordinær generalforsamling innkalles av styret med minst fire ukers skriftlig varsel. Sakslisten skal gå frem av innkallingen. Generalforsamlingen behandler årsberetning og årsregnskap; disponering av driftsresultat; valg av styre, herunder leder og nestleder, og godtgjøring til styret; valg av styre til datterselskapene; valg av revisor og godtgjørelse av revisor; endring av vedtekter; eierstrategi; andre saker som er forberedt ved innkallingen. Generalforsamlingen får seg forelagt årsberetning og årsregnskap for datterselskapene, og behandler konsernregnskapet.
§ 5-4 Saks-gang i generalforsamlingen	Generalforsamlingen åpnes av styrets leder eller den styret har utpekt. Generalforsamlingen ledes av hovedaksjonær. Som beslutning i generalforsamling gjelder flertallsavgjørelse. Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen. For-tegnelsen over de møtende skal inntas i eller vedlegges protokollen. Protokollen skal signeres av møtelederen og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede. Protokoller skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet.
§ 6 Valg-komité	Selskapet skal ha en valgkomité som består av ordførerne i eierkommunene. Valgkomitéen skal i sitt arbeid med innstillingen legge til grunn at styret er et kollegialt organ, som settes sammen ut ifra krav til kompetanse og selskapets egenart. Styresammensetningen skal følge lovens krav om kjønnsbalanse. Habilitetskrav skal ivaretas. Valgkomitéen må ta hensyn til behov for kontinuitet i styret, og skal i sitt forslag legge til grunn en delvis utskifting av styremedlemmene. Valgkomitéen innstiller på leder og nestleder. Valgkomiteen innstiller også på styremedlemmer til datterselskapene i konsernet.
§ 7-1 Styrets medlemmer	Selskapets styre skal bestå av til sammen fire (4) aksjonærvalgte medlemmer. Det velges to (2) numeriske varamedlemmer. Styrets leder, nestleder og styremedlemmer velges for to (2) år av gangen. Varamedlemmer velges for ett (1) år av gangen. To (2) av styrets medlemmer velges av og blant de ansatte. Det velges to (2) numeriske varamedlemmer.
§ 7-2 Styrets funksjon	Styret skal påse at selskapet drives i tråd med selskapets formål og selskapets styringsdokumenter, innenfor vedtatte budsjetter; generalforsamlingens vedtak og retningslinjer gjennomføres og etterfølges; selskapet er organisert på en slik måte at virksomheten drives mest mulig kostnadseffektivt; selskapets regnskapsføring og formuesforvaltning er

	gjenstand for betryggende kontroll. Styret ansetter daglig leder for selskapet og fastsetter lønns- og arbeidsvilkår, samt beslutter de generelle lønns- og arbeidsvilkår for øvrige ansatte. Styret fører tilsyn med daglig ledelse og selskapets virksomhet for øvrig. Styret fastsetter instruks for daglig ledelse.
§ 8-1 Daglig leders oppgaver og myndighet	Daglig leder står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet og personalføring, og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Strategiske spørsmål og saker av prinsipiell betydning skal legges frem for styret.
§ 8-2 Daglig leders rett og plikter overfor styret	Daglig leder skal minst hver fjerde måned gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling.
§ 8-3 Daglig leders dialog og samhandling med eierne	Daglig leder skal ha en åpen dialog med administrasjonen i eierkommunene, om kostnader og kvalitet på tjenester som leveres til kommunene fra konsernet.
§ 10 Regnskapsføring og revisjon	Selskapet fører regnskap etter regnskapsloven. Generalforsamlingen velger revisor for selskapet.
§ 11 Aksjeoverdragelse	Aksjer i selskapet skal kun eies av kommuner.
§ 12 Endring av vedtekter	Beslutning om å endre vedtektene treffes av generalforsamlingen, hvor minst 85 % av aksjekapitalen er representert. Endring av vedtektene krever tilslutning fra minst to tredeler (2/3) av de avgitte stemmer på generalforsamlingen.
§ 13 Oppløsning av selskapet	Beslutning om å oppløse selskapet treffes av generalforsamlingen, hvor minst 85 % av aksjekapitalen er representert, med tilslutning fra minst to tredeler (2/3) av de avgitte stemmer på generalforsamlingen. Resterende formue skal – i samråd med og etter godkjenning av tilskuddsinstitusjonene – nyttes til tiltak i samsvar med selskapets formål.
§ 14 Aksje-loven	For øvrig gjelder den til enhver tid gjeldende lov om aksjeselskaper.

Vedlegg: Deltagruppens drift

Personell og vernetjeneste

Deltagruppen har, etter nedbemanning, 55 ansatte i 45 årsverk i 2021:

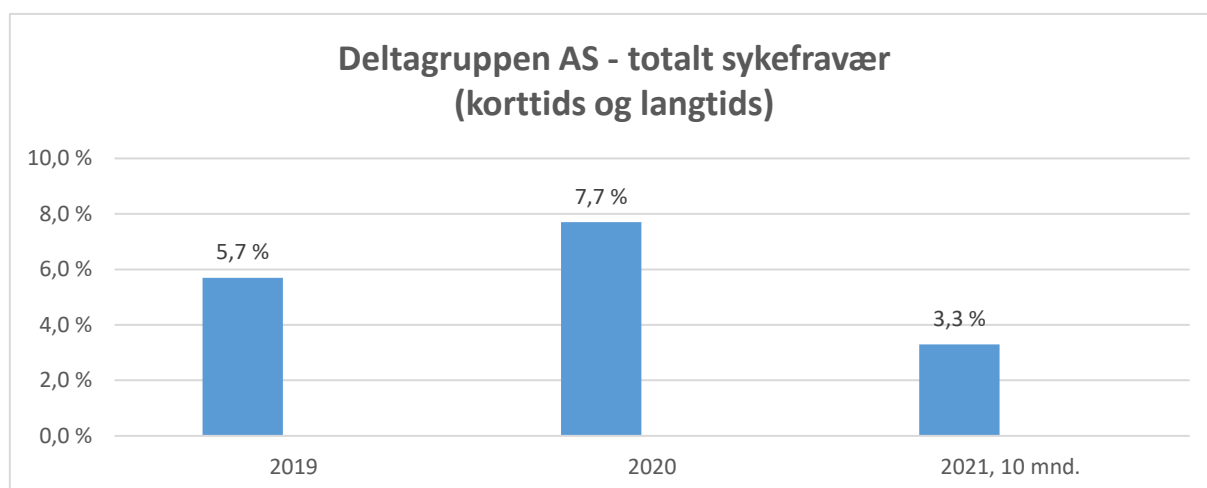

Kilde: Adm. dir. Tiltaksdeltakere/brukere inngår ikke i tallene.
2020: 86 ansatte i 76,9 årsverk. 2021: 55 ansatte i 45,4 årsverk.

Styrets årsberetning 2020 opplyser (s. 5) at Deltagruppens arbeidsmiljøutvalg (AMU) avholdt fire møter og behandlet 28 saker i 2020. To hendelser med personskader fant sted i 2020 (mot fem i 2019); tiltak er iverksatt. Selskapet har rutiner for oppfølging av sykemeldte, samt forebyggende tiltak for ansatte som står i fare for å bli sykemeldt.

Deltagruppen er medlem av bedriftshelsetjenesten Unicare Helse. Deltagruppen bruker kvalitetssystemet TQM, der alle retningslinjer/rutiner er arkivert tilgjengelig for ansatte. TQM har også en avviksmodul der ansatte kan melde avvik og ledelsen følger opp. Avviksstatistikk rapporteres til AMU og styret.

Deltagruppens sykefravær har utviklet seg slik:

Kilde: Styrets årsberetning 2020 (s. 6), samt adm. dir.
Sykefravær 2020 (7,7 %): korttidsfravær 1,4 %, langtidsfravær (over 16 dager) 6,3 %.

Tjenesteproduksjon

Deltagruppens hovedprodukt er Arbeidsforberedende trening (AFT). Konsernet har 182 AFT-plasser, hvorav 106 plasser i Sarpsborg og 76 plasser i Askim. Konsernet har rundt 250 tiltaksdeltakere (ulike

brukere) per år. Deltakernes oppholdstid i tiltaket er gjennomsnittlig ni måneder. AFT er i utgangspunktet begrenset til ett år, men kan forlenges til tre år, opplyser adm. dir.

Deltagruppen har to interne arenaer – sykkelverksted/-butikk og gjenbruksbutikk i Askim (til sammen ca. 25 AFT-plasser). Adm. dir. anser dette som tilstrekkelig og mener at den beste arbeidstrening skjer i ordinært arbeidsliv, der deltakerne får arbeidsutprøving i bedrifter med sikte på jobb. Deltagruppen har et stort nettverk av bedrifter som er villige til å utprøve deltakere i ymse arbeidsoppgaver.

NAVs bestilling er å avklare deltakernes restarbeidsevne. For noen deltakere handler det om å få konstatert at de ikke kan jobbe. Men hvis deltakeren finner en jobb hun mestrer og trives med, kan hun motiveres til å stå i arbeid likevel. Å finne en arbeidstaker og en arbeidsgiver som passer sammen – jobbmatch – er et suksesskriterium for Deltagruppen.

Deltagruppens viktigste målsetting/resultat er overgang til arbeid og utdanning etter avsluttet tiltak for deltakere i AFT. (Mål for deltaker-oppmøte og å få deltakere ut i arbeidstrening etter to måneder, er delmål under AFT-målet.) Deltagruppens resultat har steget de senere år og ligger i 2021 rundt 50 %, som er NAVs resultatkrav.⁹

Deltagruppen AS er medlem i NHO Service sin bransjeforening Arbeid & Inkludering.¹⁰ NHO fører en bransjestatistikk der landets arbeidsinkluderingsbedrifter sammenlignes (benchmarking). Etter hver måned sender Deltagruppen sine AFT-resultater til både NAV og NHO.

Ordfører i Marker kommune sier at selskapets viktigste resultatmål er å hjelpe flest mulig av brukerne over i ordinært arbeid og utdanning.

En del arbeidsinkluderingsbedrifter har følgende tiltak i sin produktportefølje som Deltagruppen mangler:

- **Varig tilrettelagt arbeid (VTA):** Deltagruppens eierkommuner har andre VTA-leverandører: Rakkestad kommune eier Rause AS, Skiptvet kommune er medeier i Via3 AS, og Marker kommune er medeier i Innovis AS.
- **Avklaring:** Deltagruppen hadde avklaringstiltaket, men tapte anbudskonkurranse i 2019. Oppdraget gikk til Fretex, som opprettet et kontor i Askim og overtok ti ansatte fra Deltagruppen.
- **Oppfølging:** Deltagruppen leverte anbud på oppfølgingstiltaket til NAV i 2019, men vant ikke oppdraget.

Deltagruppen jobber med å få flere kunder, for tiden særlig sykefraværsoppfølging for eierkommuner og privat næringsliv i regionen.

Deltagruppen sorterer under NAV Østviken, Moss. Samarbeidet preges av kontinuitet og raske svar på henvendelser. Også på lokalt nivå er samarbeidet med NAV utmerket, sier adm. dir.

Omstillingstiltak

Styrets årsberetning 2020 for Deltagruppen AS opplyser (s. 2) at 2020 var et år preget av stor grad av omstilling. Ved kommunesammenslåing av fem kommuner 01.01.2020 ble det vedtatt at voksenopplæringen skulle flyttes fra Deltagruppen til Indre Østfold kommune med virkning fra 01.08.2020. Konsernets økonomi var i fokus i 2020, og oppsigelser ble gjennomført for å sikre lønnsom drift. Alle

⁹NAV har bestemt at parameteret skal måles slik at det bare blir rundt 50 % måloppnåelse. Hvis de som flytter eller er for syke til å jobbe kunne elimineres fra statistikken, ville Deltagruppen hatt nær 100 % måloppnåelse, presiserer adm. dir.

¹⁰ Arbeid & Inkludering i NHO Service er fagutviklings- og interesseorganisasjonen for 115 arbeidsinkluderingsbedrifter som yter tjenester til nærmere 35 000 personer årlig, opplyser Arbeidoginkludering.no.

avtaler med leverandører og samarbeidspartnere ble gjennomgått og reforhandlet for å oppnå bedre priser. Arbeidstrening på Skjeltorp gård i Sarpsborg ble sagt opp fordi tilbudet ikke lenger var etterspurt av NAV. Samtlige aktiverte eiendeler ble gjennomgått, og det viste seg at flere eiendeler burde ha vært nedskrevet tidligere. På bakgrunn av dette ble det gjennomført store nedskrivninger i 2020 (5,1 mill. kr i tillegg til ordinære avskrivninger på 2,3 mill. kr). Dette ga utslag i underskudd på årsresultatet.

Deltagruppens snuoperasjon startet i mars 2019, da nåværende adm. dir. tiltrådte. Konsernet har mer enn halvert personellet: fra 120 ansatte (inkludert voksenopplæring) til 55 ansatte i dag. Deltagruppens totale sykefravær sank fra 7,7 % i 2020 til 3,3 % i januar–oktober 2021. Konsernets sykefravær har aldri vært lavere. Nedgangen er frukten av systematisk arbeidsmiljøarbeid, der ansatte bryr seg om at medarbeidere stiller på jobb. Omstillingen har vært en lang og krevende, men vellykket prosess, sier adm. dir. Styret er opptatt av å stabilisere driften i 2021, sier styreleder.

For tiden jobber selskapet med tre omstillingstiltak, opplyser adm. dir.:

1. **Rehabilitering av lokalene i Myrveien 2:** Utbedring av setningsskader, gammelt lagerlokale, lydisolering og ventilasjon. Rehabiliteringen vil høyne trivselen både for deltakere og ansatte.
2. **Prosjekt utenforskap:** Målgruppen er folk med nedsatt arbeidsevne som faller utenfor NAVs arbeidsmarkedstiltak. Mens AFT finansieres av NAV, vil tiltak mot utenforskap finansieres av Deltagruppens egenkapital. Prosjektet er i et tidlig stadium; oppstartsmøte med kommunene ble holdt 20.09.2021.
3. **Etablering av et utviklingselskap:** Styret vedtok 22.11.2021 at Deltagruppen AS tegner seg for 25 000 aksjer i Kopano AS, Larvik. Dette er et samarbeid om IT, anbud og fagutvikling med inntil ti andre arbeidsinkluderingsbedrifter som vil gi stordriftsfordeler og styrke Deltagruppens posisjon.

Lokalene i Myrveien 2 er uoversiktlige med trange ganger uten vinduer. Brukerundersøkelser viser at deltakerne føler seg gjemt bort langt bak i lokalene, opplyser protokoll fra generalforsamling 12.05.2021 (sak 8). Generalforsamlingen ba styret invitere til et eiermøte der kostnadsunderlag og selskapsstrategi drøftes med eierne. Eiermøte ble avholdt 11.08.2021 med omvisning i lokalene. Ekstraordinær generalforsamling vedtok 30.08.2021 å gi fullmakt til styret å vedta rehabilitering av lokalene i Myrveien 2 for 9,5 mill. kr. (Ca. halvparten er vedlikehold som vil regnskapsføres over drift, og halvparten er oppgradering som avskrives over ti år.) Styret vedtok 20.09.2021 rehabiliteringen, som gjennomføres i 2022.

Økonomi

Deltagruppen får betalt for tjenester, hovedsakelig fra NAV for tiltaket Arbeidsforberedende trening (AFT). Eierkommunene betaler ikke årlig honorar.

Deltagruppen AS har følgende økonomiske hovedtall i driften:

Deltagruppen AS (konsern) Resultatregnskap	2019 regnskap	2020 regnskap	2021 budsjett
Salgsinntekt	3 476 337	1 661 640	6 007 677
Annen driftsinntekt (fra NAV)	73 529 364	52 903 019	37 256 933
Sum driftsinntekter	77 005 701	54 564 659	43 264 610
Sum driftskostnader	-83 522 572	-60 237 870	-42 474 449
Resultat av finansposter	948 558	882 222	241 000
Årsresultat	-5 568 313	-4 790 989	1 031 161

Kilde: *Konsernregnskap 2020 Deltagruppen AS og Budsjett Deltagruppen 2021 konsern.*

Adm. dir. kommenterer at underskuddet i årsresultat 2020 hadde regnskapsteknisk årsak; uten nedskri-

vingen ville konsernet ha gått om lag i null. Prognosen for 2021 (per 29.10.2021) er et årsresultat på 3,5 mill. kr (overskudd). For 2022 forventes ikke tilsvarende overskudd, da konsernet er i ferd med å bygge opp tjenestene til deltakere.

Adm. dir. tilføyer at Deltagruppen har gått med store driftsunderskudd og tæret på egenkapitalen i mange år. Grunnet salg av eiendom m.m. ble det positive årsresultater i 2017 (2,1 mill. kr) og 2018 (9,5 mill. kr).

Fra Deltagruppens balanseregnskap gjengis følgende tall:

Deltagruppen AS (konsern)	2019	2020
Balanseregnskap	regnskap	regnskap
Sum anleggsmidler	29 738 954	13 851 817
Sum omløpsmidler	78 923 982	77 273 963
Sum eiendeler	108 662 936	91 125 780
Sum egenkapital	93 237 547	82 100 634
Sum gjeld	15 425 389	9 025 146
Sum egenkapital og gjeld	108 662 936	91 125 780

Kilde: *Konsernregnskap 2020 Deltagruppen AS.*

Sum anleggsmidler 2020: tomter/bygninger 12 545 093 kr, inventar 388 088 kr, aksjer/fordringer 894 735 kr.

Sum omløpsmidler 2020: kundefordringer mv. 5 523 975 kr, obligasjoner Eika kreditt 21 999 929 kr, bankinnskudd 49 686 324 kr.

Sum gjeld 2020: pensjonsforpliktelser 696 450 kr, kortsiktig gjeld 8 328 696 kr.

Omløpsmidler på hele 77 mill. kr forklares slik av adm. dir.: Deltagruppen hadde reparasjon/utlevering av hjelpemidler for hjelpemiddelsentralen i Østfold som gikk med overskudd; dette ble avvirket i 2009. Deltagruppen hadde også industriproduksjon som ble solgt til Dynatec SMV i 2011; både drift og avhending ga overskudd. I tillegg ble det i 2017–18 solgt flere eiendommer i Askim som har bidratt til omløpsmidlene. Dette resulterte i at Deltagruppen fortsatt besitter en stor egenkapital. Arbeid for at egenkapitalen skal komme selskapets formål til gode, er igangsatt.

Interkommunale selskaper må utarbeide fireårig økonomiplan (IKS-loven § 20). For aksjeselskaper kreves bare årsbudsjett (aksjeloven § 5-5).

Deltagruppen benyttet tidligere Ernst & Young som revisjonsfirma, men gikk over til BDO i 2020. Revisorskiftet kom etter uenighet om internfakturering og for å få lavere revisjonshonorar, ifølge adm. dir.

Sterke sider og utfordringer

Adm. dir. fremhever tre sterke sider ved Deltagruppen:

1. Deltagruppen er forhåndsgodkjent AFT-leverandør hos NAV, som står for rundt 90 % av konsernets inntekter. Arbeidsinkluderingsbedrifter med fast oppdrag for NAV har stabile rammebetingelser.
2. Deltagruppen har et stort nettverk av bedrifter i regionen som er positive til å sysselsette deltakere. Et mangeårig markedsarbeid har etablert Deltagruppen som "merkevare" i Østfold.
3. Deltagruppen er trimmet og strømlinjeformet gjennom snuoperasjonen i 2019–2020.

Styreleder poengterer at Deltagruppen skårer relativt høyt i AFT-statistikken, noe styret er svært fornøyd med. Etter snuoperasjonen er det dessuten blitt et veldrevet, robust selskap.

Ansattvalgt styremedlem sier at Deltagruppens sterke side er høy bransjekompetanse og gode resultater for deltakerne. Som "trussel" nevner hun at de store aktørene (Fretex, Din Utvikling, A3 m.fl.) har

egne anbudsavdelinger som skriver overbevisende tilbud (ca. 60 sider) og ofte vinner konkurranser. Utvikling av digitale verktøy, som deltakerportal, er også krevende for et selskap med bare 55 årsverk.

Styremedlem fra Skiptvet nevner som en svakhet at Deltagruppen eier lokaler i Mysen og leier lokaler i Askim som man ikke har bruk for lenger. Deler av lokalene står tomme; man har ikke lykket med å leie dem ut.¹¹

Ordførerne i Rakkestad, Skiptvet og Marker kommune nevner bransjekompetanse, økonomi og omstillingsevne som sterke sider ved Deltagruppen. Anbudssystemet i arbeidsinkluderingsbransjen er krevende og gir usikkerhet for fremtiden.

Selskapsstrategi

Styret vedtok for fire år siden *Deltagruppens strategiplan 2017–2021*. Utkast til strategiplan for 2022–2025 utarbeides nå av ledergruppa med innspill fra ansatte. Styret vedtar strategiplanen i januar 2022.

Strategiplanen vil bl.a. bygge på *Overordnede mål for Deltagruppen 2021*, som setter opp fem overordnede mål (med tilhørende strategier): økonomi som sikrer framtidig drift og videreutvikling av Deltagruppen, utvikle og implementere en lærende organisasjon, fokus på arbeidsmiljø, riktig kompetanse, og å overgå kundens forventninger.

Styreleder sier til revisor at mulighetene fremover ligger i rehabilitering av selskapets lokaler, etablering av prosjekt utenforskap, og etablering av utviklingsselskapet Kopano AS.

Marker kommunes ordfører gir uttrykk for at Deltagruppens selskapsstrategi er langsiktig og samtidig fleksibel dersom nye muligheter (eller trusler) dukker opp.

Sammendrag av driften

Personell og vernetjeneste

Deltagruppen har 55 ansatte i 45 årsverk i 2021. Konsernet har arbeidsmiljøutvalg (AMU) og er medlem av bedriftshelsetjenesten Unicare Helse. Konsernet benytter kvalitetssystemet TQM, der rutiner er arkivert og avvik kan meldes. Ledelsen følger opp avvikene, som rapporteres til AMU og styre. Deltagruppens totale sykefravær sank fra 7,7 % i 2020 til 3,3 % i januar–oktober 2021.

Tjenesteproduksjon

Konsernet har 182 AFT-plasser (Arbeidsforberedende trening) med ca. 250 deltakere (brukere) per år. Deltagruppen har to interne arenaer – sykkelverksted/-butikk og gjenbruksbutikk i Askim – og et nettverk av bedrifter som utprøver deltakere for å få til jobbmatch. Deltagruppens viktigste resultat er AFT-deltakernes overgang til arbeid og utdanning etter avsluttet tiltak. Oppdragsgiver NAVs resultatkrav er 50 %, og Deltagruppens resultat har steget til rundt 50 % i 2021.

Omstillingstiltak

Deltagruppen gjennomførte en snuoperasjon i 2019–2020 (med effekt i 2021), der konsernet har om lag halvert omsetning, personell og sykefravær. Styret er nå opptatt av å stabilisere driften. Konsernet jobber med tre omstillingstiltak i 2021–2022: rehabilitering av lokalene i Myrveien 2, prosjekt utenforskap og etablering av et utviklingsselskap sammen med andre arbeidsinkluderingsbedrifter.

¹¹Delta Næring AS leide lokaler i Askim handelspark for Jerniabutikk som nå er nedlagt. Leiekontrakten avsluttes 31.12.2023. Deltagruppen AS eier dessuten lokaler i Mysen sentrum, men har ingen aktivitet der etter at konsernet tapte et tilbud i 2019.

Økonomi

Deltagruppens sum driftsinntekter synker fra 77 mill. kr i 2019 (regnskap) til 43 mill. kr i 2021 (budsjett). Rundt 90 % av inntektene er deltakertilskudd fra NAV. Etter noen år med underskudd i årsresultat går det mot overskudd i 2021, som en følge av snuoperasjonen. *Konsernregnskap 2020 Deltagruppen AS* viser sum eiendeler på 91 mill. kr, hvorav 90 % er egenkapital.

Sterke sider og utfordringer

Deltagruppens sterke sider er bransjekompetanse, fast AFT-opdrag for NAV, et stort nettverk av bedrifter i regionen som sysselsetter tiltaksdeltakere, gode resultater for deltakerne, og et trimmet selskap med god økonomi. Anbudssystemet i arbeidsinkluderingsbransjen er krevende og gir usikkerhet for fremtiden.

Selskapsstrategi

Deltagruppens strategiplan 2017–2021 ble vedtatt av styret for fire år siden. Strategiplan for 2022–2025 vil bli vedtatt i januar 2022.

Ordførerne i Rakkestad, Skiptvet og Marker kommuner sier alle til revisor at de er meget fornøyd med snuoperasjonen i Deltagruppen de siste par årene. Selskapsstrategien er nå god. Deltagruppen er et veldrevet selskap med god økonomi. Det er enkelt å være eier i Deltagruppen.

Vedlegg: Høringsuttalelser til rapporten

Marker kommune (e-post 14.12.2021):

Rapporten redegjør for Deltagruppen og Marker kommunes eierskap på en god måte. Revisjonens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger tas med som innspill i kommunens eierstyring.

Theodor Bye

Ordfører i Marker kommune; fullmektig i generalforsamling i Deltagruppen AS

Deltagruppen AS (e-post 26.11.2021):

Deltagruppen har gitt innspill til datagrunnlaget i eierskapskontrollen. Jeg opplever at rapporten er grundig og gir et objektivt bilde av Deltagruppen og forholdet til eierne.

Med vennlig hilsen

Rune Kyrдалen

Administrerende direktør